
A tipográfia alapjai

Készítette: Szabó Zénó
zeno@inf.elte.hu

Bevezető

- Napjainkban jegyzetek, oktatási segédanyagok kiadása sok esetben elektronikus formában történik.
- Ez hatékony, olcsó. De a publikálási folyamatból kimarad szedő, grafikus, tipográfus.
- Az olvashatóság és alkalmazhatóság romlik.
- Képernyőre történő szerkesztés, újabb speciális igényként jelent meg.

A tipográfia célja

- Felkelti a figyelmet (pl. könyv vásárlás)
- Értéket ad (esztétikai, anyagi érték)
- Javítja az olvashatóságot (az olvasás élvezetes és legkevésbé fárasztó legyen)
- Egyszerűsít (ügyes grafikai megoldásokkal a mondanivaló érthetőbbé válik, fokozza az élményt)

A tipográfia célja

- Kiemeli a fontos részeket („vezetjük” az olvasó figyelmét, a lényegre koncentráljon, a kulcsszavakat megértessük)
- Rendszerez (minél jobban közvetítsük mondanivalónkat, tagolás))
- Egységet teremt (a tagoltság mellett az egész dokumentum egységes képét teremtik meg)
- Részekre tagol (tartalmi és feldolgozhatósági szempontok figyelembevétele)

Tipográfiai tervezés

A tartalom mellett a „forma” is nagyon fontos.

- Tűzd ki céljaidat! (Kinek szánjuk? Milyen célra?)
- Válaszd ki a megfelelő formátumot! (más és más pl. reklámnál, banki értesítésnél, tudományos cikknél, oktatási anyagnál)
- Válassz betűtípust és méretet! (színt, formát, háttérstb.)

Tipográfiai tervezés

- Készíts hatásos képeket! (érthetőbbé, hangsúlyosabbá tehetünk valamit, ez lazítja is a tartalmat)
- Adj lendületet a kiadványnak! (színek, vonalak, hasábok, grafikák, alcímek alkalmazása)
Dinamizmus érzékeltetése.
- Javíts, finomíts, csiszolgass! (áttekintés után a szakember is több módosítást lát jónak)

Betűtípusok

- Talpas

Times, Garamond, Bookman,

- Talpnélküli

Arial, Tahoma, **Impact**,

- Kalligrafikus (kézírás)

*Amazone, **Briquet**, Commercial,*

- Dekoratív

ALGIERS, Amy, SCOTT,

Betűtípusok

Talpas: optikai stabilitás, jól olvashatóság

Talpnélküli: egyenes szár, egyszerűbb, szögletesebb, modernebb

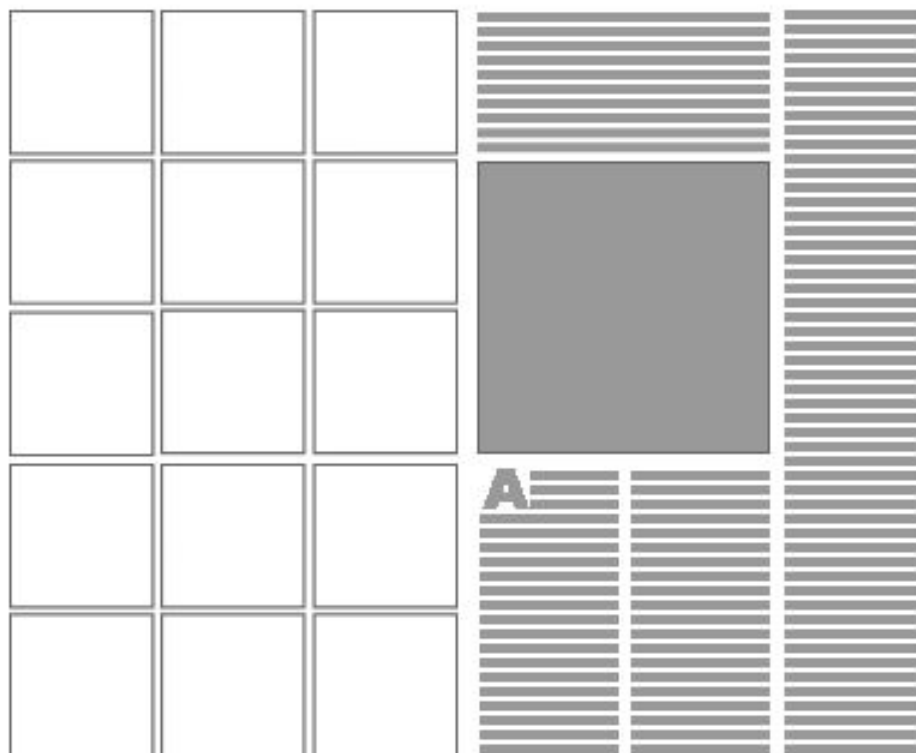
Kalligrafikus: kézíráshoz hasonló, folyamatos, egymáshoz kapcsolódó betűk. Extra, fennkölt, de nehezen olvasható. Ritkán használjuk.

Dekoratív: elsősorban logók, emblémák, címek, reklámfeliratok betűtípusa

Szedéstükör

- Szedéstükör (a nyomtatható terület kijelölése, az információ elrendezése, margók, fejlécek)
- Alkalmazzunk keskeny hasábokat!
- Képernyőméret figyelembe vétele. 4:3
(felbontás megállapítása)
- Ha az olvashatóságra törekszünk, kerüljük a zsúfoltságot

Modulhálós szedéstükör

és a
megvalósított
oldal

Ligatúrák, Alávágás (egalizálás)

- Ha bizonyos karakterek kerülnek egymás mellé, a betűk alakja miatt problémák lehetnek.
- Bizonyos betűpárok helyett „ligatúrákat” használunk. Ezek önállóan szerkesztett alakzatok.
Például: fi, fl,
- „Alávágás” esetén pont ellenkező a probléma.
Optikailag távol kerülnek egymástól a karakterek.

fi

AV AV

Kiemelés

Megkönnyítjük az olvasást, a rendszerezést.

- A fontos részeket kiemelhetjük *döntéssel*
- Esetleg **kövéritéssel**
- A ritkítás is célszerű lehet
- De az aláhúzással baj van!

Aláhúzás I.

- Mi van ide írva?

INAMMASZUSZCZ

?

- ?

Aláhúzás II.

- Mi van ide írva?

Namiaszöszesz

!

• !

Olvashatóság

- Az információt főleg a betűk felső feléből kapjuk!!
- Az aláhúzás ezt megzavarja.
- A KIZÁRÓLAG NAGYBETŰKKEL ÍRT SZÖVEG NEHEZEN OLVASHATÓ!
- A kisbetűk egyedi alakja megkönnyíti az olvasást!
- A talpas betűket könnyebb olvasni.

Olvashatóság

- Hosszabb irományokat talpas betűvel szedjük. Rövidebb szöveg esetén ettől eltérhetünk. (modernebb dizájn)
- Fontos a bekezdésekre tagolás.
- Keskeny hasábokat is egyszerűbb olvasni, szemünk egyszeri fókuszálassal átlátja.

Címek

- A többsoros címek tördelésénél az alábbi formák valamelyikét kell használni! Kerüljük a piramisszerű megjelenést.

Arányosság

Akár az oldaltükör, akár a grafikai elemek elhelyezésekor felmerül az arányosság kérdése.

A szimmetrikus elrendezés nyugodt, kiegyensúlyozott hatást kelt.

Az aszimmetrikus elrendezés élénkebb, hangsúlyosabb, nyugtalanabb, izgalmasabb.

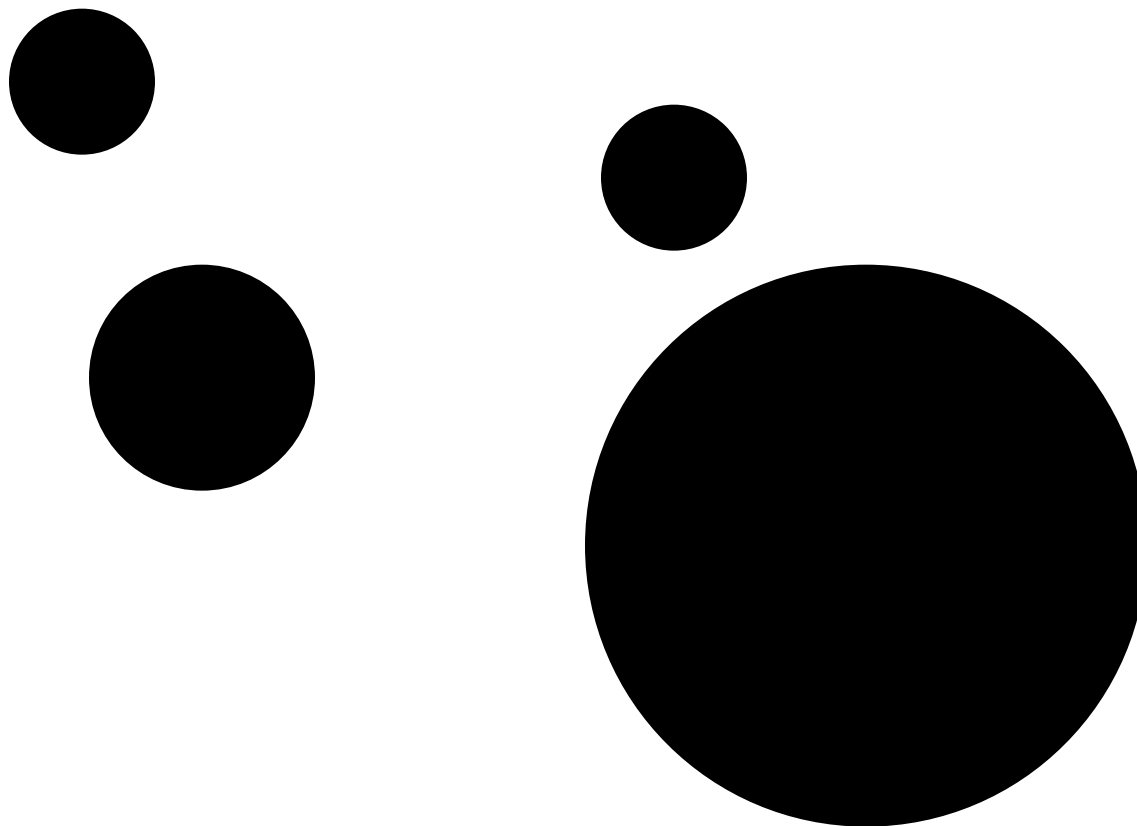
Arányosság

- Két egyforma elem mindig jó hatást kelt.
- Egyéb esetben a tökéletes emberi test arányai az irányadóak. (2:3:5:8) Fibonacci számok. Ezt az arányosságot, ahol úgy aránylik a kisebb rész a nagyobb-hoz, mint a nagyobb az egészhez, *aranymetszésnek* hívjuk. (kb 1,62)

Arányosság

- Ha valami nagyobb egy másiknál, ennek szemléltetése esetén célszerű egy kis túlzást alkalmazni. A kis méretbeli eltérés nem elég szembetűnő.
- Kellemes arányosságot ad az említett arany metszés.

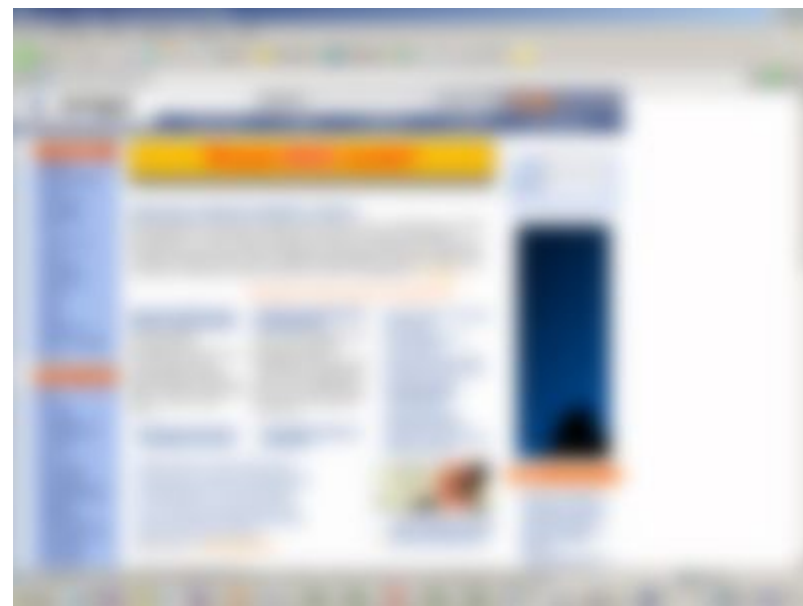
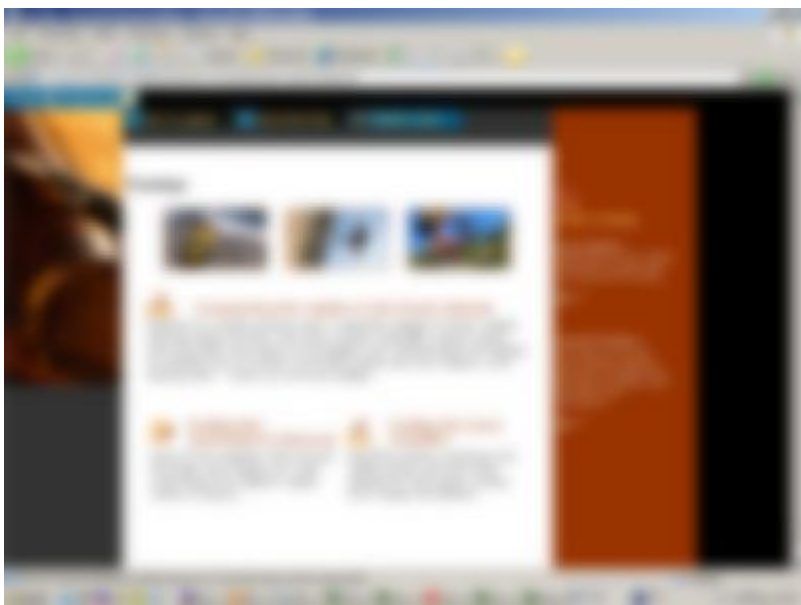
Kicsi és nagy

Folthatás

- Az oldalra hirtelen ránézve csak foltokat látunk az első pillanatban. (könyvben is, képernyő oldalon is)
- A legfontosabb elemekre irányul először a tekintetünk, ez meghatározza, hol kezdünk olvasni.
- Az összetartozó elemek így is elkülönülnek
- A hangsúlyos rész kiemelésénél legyünk erre tekintettel.

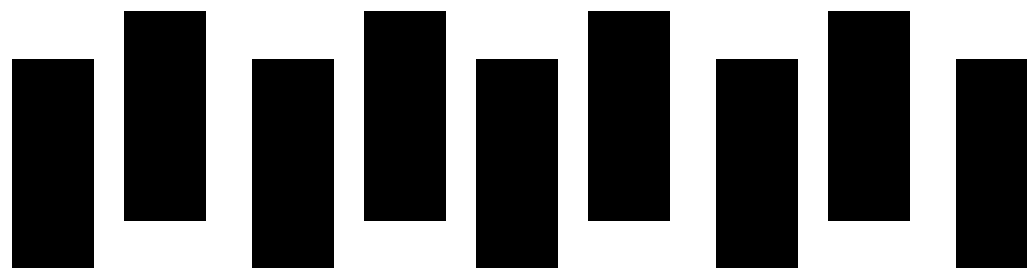
Folthatás

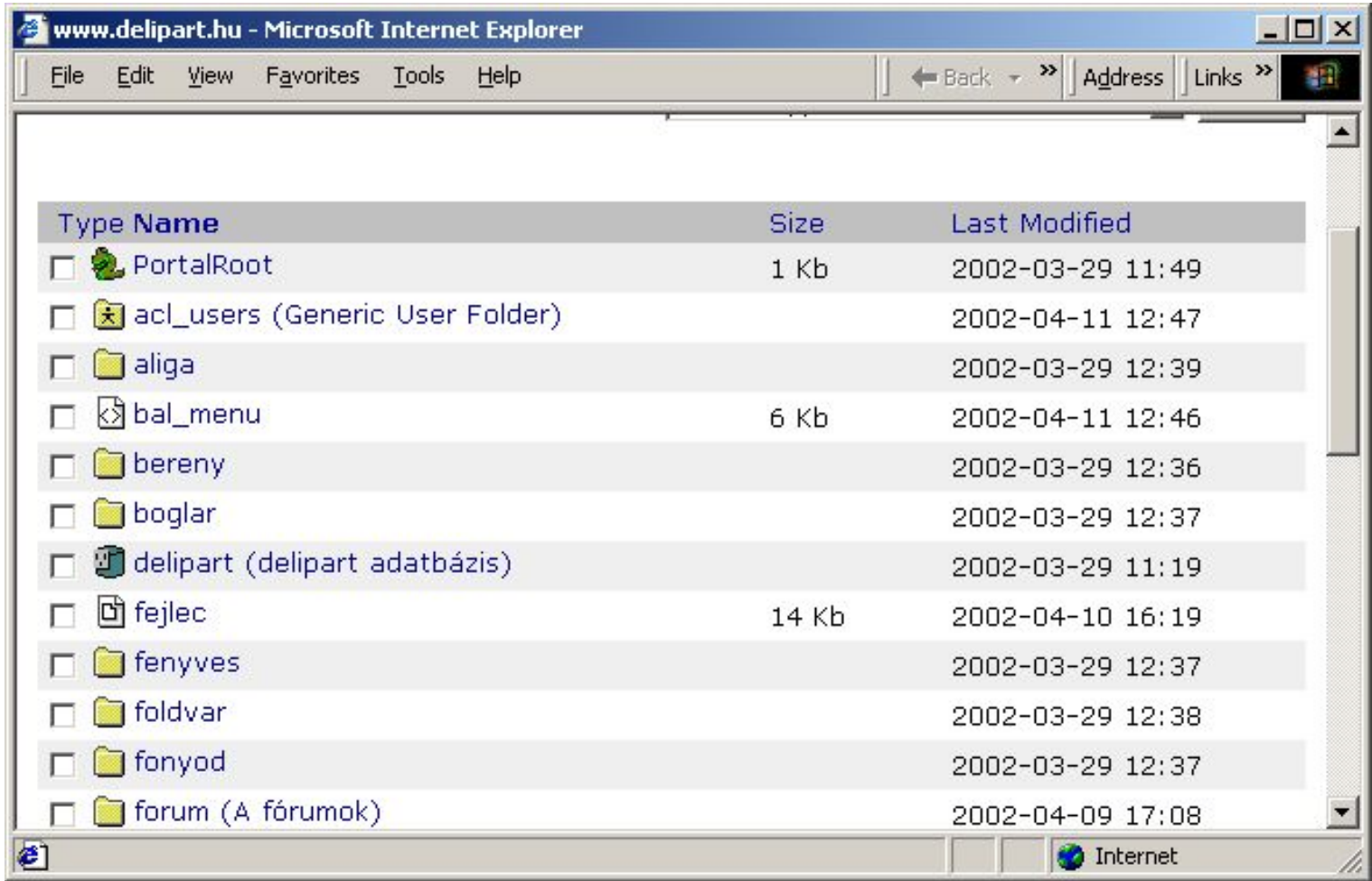

Ritmus

- Az olvasást könnyíti, harmonikusságot sugároz, ha az elemek, grafikák ritmusosan ismétlődnek.
- Pl. táblázat sorainál minden másodikat színezzük
- Kiadványoknál a sorok végén hullámosságra törekednek
- Képernyőn ez, az általában fix ablakméret miatt nem lehetséges

Ritmus

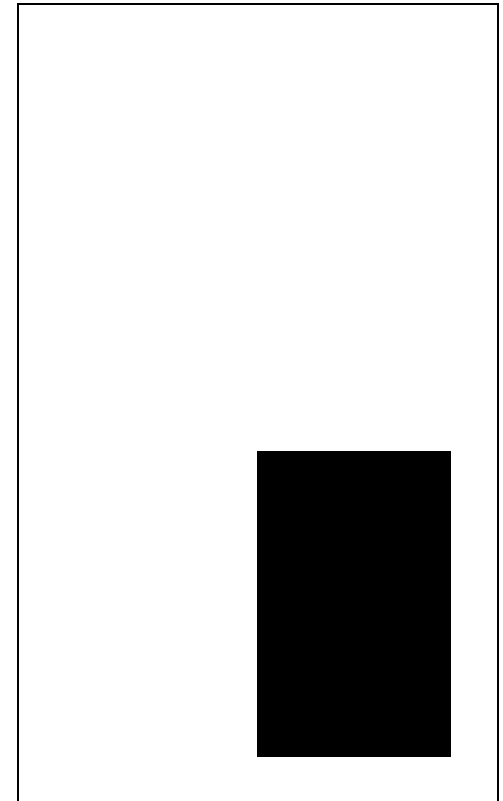
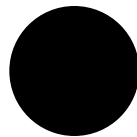

Ellenpont

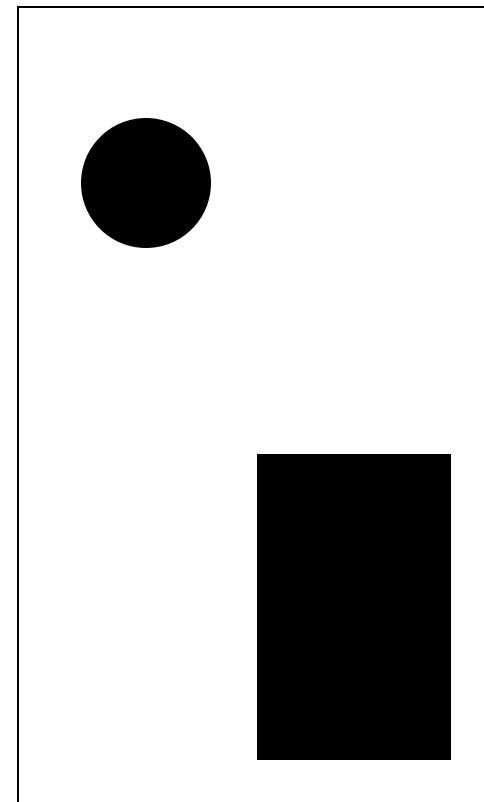
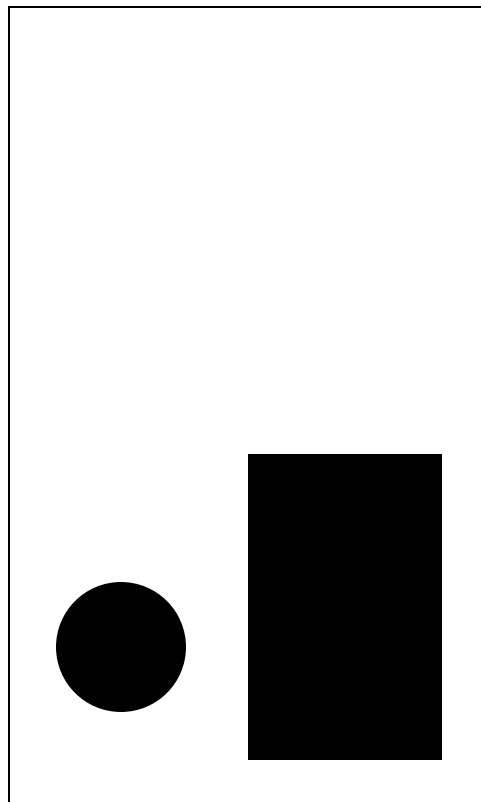
- Két vagy több objektum elhelyezésekor az oldalakhoz való viszonyt is figyelembe kell venni.
- Ellensúlyra kell törekednünk. Ne „boruljon” fel a kép.
- A szöveg elhelyezésével még finomíthatjuk az egyensúlyt.

Ellenpont I.

Hova tegyem a kört?

Ellenpont

Színek alkalmazása

- Elektronikus kiadványnál lényeges, nem kell a színekkel spórolni, hiszen nem drágítják a kiadványt.
- Ennek ellenére megfontoltan bánjunk a színekkel.
- Színekkel hangulatot közvetítünk, nyugalmat vagy feszültséget, ridegséget vagy barátságot, ..

Színek alkalmazása

- Noha a skála végtelen, a weboldal tervezők csak néhány, egymással harmonizáló színt alkalmaznak.
- A visszatérő színek rendszereznek. Összekapcsolnak, vagy szétválasztanak.
- Élénkíthetünk, kiemelhetünk.

Színek alkalmazása

- Színek kiválasztása
- Alap színek
- Komplementer színek-szemben
- Háttér és betű harmóniája
- Olvashatóság
- Analóg színek – csak egy másik szín van köztük
- Hideg és meleg színek

színkör

Színek alkalmazása

- Színek alkalmazása a címsorokban
- Invertálás. Jól kifejezi a tartalmat, dinamikus, látványos
- Két ellentétes szín alkalmazása

Színek alkalmazása

- Tovább fokozhatjuk a hatást növelhetjük a feszültséget ellentétes hátterekkel
- Összetartozást kifejezhetünk
- Fokozatosságot, játékosságot is kifejezhetünk

Háttér

- Óvatosan bánjunk a háttér színeivel.
Olvashatatlanságig ronthatjuk produkciónkat.
- Textúrák, mintázatok szintén csak szolidak legyenek.
- Általában világos alapon sötétebb betűszín.
Fordítva csak címsorokban alkalmazzuk.
- Halvány, ne uralkodó legyen.

Szöveg és stílus

- Elektronikus kiadványok
- Az információ mennyisége nő
- Nagy kihívás a „kattintás”
- Az olvasó figyelmét fel kell kelteni, majd meg kell tartani. (forma, dizájn)
- A képernyőre tervezett szövegek mások
- A bevezetőben tartalmazzák a konklúziót

Szöveg és stílus

- Rövidebbek, mert a képernyőről történő olvasás fárasztóbb.
- Szükszavú és bekezdésekre tagolt szövegek ajánlottak
- Gördítősáv sok esetben szükséges, de ezt is módjával alkalmazzuk.
- Baráti hangnem, esetleg tegeződő is lehet.

Vonal

Leghasznosabb grafikai elem.
Kifejezőereje van, markáns.

Elválaszt

Rendet teremt

Dekorál

Szemvezető

Vonal

Keret

- A képeket a kerettel súlyozhatjuk.
- Elválasztjuk környezetétől.
- Az arcok ne nézzenek ki a képből.
- Ügyeljünk a kép megkomponálására

Keret

- A keret nélküli kép modern hatást kelt!

Kép és Forma

Íme egy lendületes, fiatalos,
összhangban lévő kép és grafika.

A kivetített kép

- A felbontás megállapításakor gondoljunk a különböző méretű monitorokra.
- A projektorok kontrasztja, színvisszaadása, felbontása kisebb
- A két felbontást szinkronba kell hozzuk.
- Betűméretet úgy válasszunk, hogy távolabbról is olvasható legyen.